

Tisztelt Fogyatékosügyei Tárcaközi Bizottság!

Alulírott **Rékasi Magdolna**

[redacted] (továbbiakban: Panaszos)
meghatalmazott jogi képviselőm útján (dr. Hüftl Tivadar, 1136 Budapest, Tátra u. 15/b.;

[redacted]
meghatalmazás 1. számú mellékletként csatolva) kezdeményezem a t. Fogyatékosügyei Tárcaközi Bizottságnál az ENSZ Fogyatékosággal Élő Személyek Jogainak Bizottságának CRPD/C/25/D/44/2017. számú döntése (továbbiakban: Határozat; 2. számú melléklet) végrehajtását!

I. A Határozat tartalma

1. A Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény (továbbiakban: Egyezmény) 34. cikke szerint felállított, és az Egyezményhez kapcsolódó – Magyarország által aláírt és törvényben kihirdetett – Fakultatív Jegyzőkönyv szerint működő Fogyatékosággal Élő Személyek Jogainak Bizottsága (továbbiakban: Bizottság) a **CRPD/C/25/D/44/2017. számú Határozatában** megállapította, hogy a Panaszosnak az Egyezmény 12. cikk (3), (4) és (5) bekezdéseiben biztosított jogai sérültek azáltal, hogy a gondnokság alatt álló Panaszos álláspontjának kikérése nélkül kötöttek a nevében biztosítási szerződést a temetkezési költségei fedezésére.

2. A Határozatot megalapozó tényállás szerint Panaszost 2009. január 29. napján helyezte cselekvőképességet kizáró gondnokság alá a Jászberényi Bíróság [redacted] ítéletével. A Fővárosi Törvényszék [redacted] jogeros ítéletével megváltoztatta a gondnokságot úgy, hogy azt kizárólag az egészségügyi ellátásokkal kapcsolatos jogok vonatkozásában tartotta fenn. Panaszos így visszakapta a vagyona feletti rendelkezési jogot. (Ezokról lásd a 3. számú mellékletet.)

3. Korábban a Panaszos gondnoka, [redacted] 2012. március 13. napján a Signal Biztosítóval ún. „Testamentum” életbiztosítást kötött 440.990 Forint biztosítási díj értékben. A szerződést az Újszászi Városi Gyámhivatal engedélyezte. (Erről lásd 4. számú melléklet.) A [redacted] „TESTAMENTUM” egész életre szóló életbiztosítási jogviszony több elemei (lásd 5. számú melléklet):

- a) biztosítási díj: [redacted]
- b) biztosítási összeg: [redacted]
- c) biztosítási szerződés kezdete: 2012.03.01.
- d) biztosítási szerződés vége: biztosított halálával szűnik meg
- e) kedvezményezett: temetkezés igazolt költségeire a Temetkezési Vállalkozás

4. A Határozat megállapította, hogy a temetés költségeinek fedezésére szolgáló életbiztosítási szerződés megkötése indokolatlan volt a 42 éves, jó egészségi állapotú Panaszos esetében (a Határozat 11.4. pontja). A Bizottság hangsúlyozta, hogy a részes államok kötelesek a fogyatékossgal élő személyek döntéshozatali jogát az adott körülményekhez képest a legnagyobb mértékben biztosítani, illetve érvényesíteni az érintett akaratát és preferenciáit, azonban Magyarország ezt Panaszos esetében elmulasztotta. A Határozat kiemelte, hogy a biztosítási jogviszony csak komoly anyagi veszteséget elszenvedve mondható fel, ezáltal – a döntéshozatali jog korlátozása mellett – Panaszos anyagi érdekei is sérültek. A Határozat 11.7. pontja rögzíti, hogy az Egyezmény alapján elvárás Magyarországgal szemben, hogy támogatást nyújtson a fogyatékossgal élő személyek cselekvőképességének gyakorlásában, és a jelen ügyben a cselekvőképesség kizárása következtében a biztosítási szerződés megkötése kapcsán Panaszosnak nem volt lehetősége kifejeznie akaratát vagyoni ügyeivel kapcsolatban, illetve nem kapott támogatást a pénzügyei felett való rendelkezéshez. Sem a gondnoka, sem a gyámhatóság nem tett jelentős erőfeszítéseket Panaszos akaratának vagy preferenciáinak, sem akaratának és preferenciáinak „legjobb értelmezésének” meghatározására. Ezzel összefüggésben a Bizottság felhívja a figyelmet az Egyezményhez készített 1. számú általános kommentár 21. bekezdésére, amely kimondja, hogy a „legjobb érdek” elv olyan biztosíték, ami a felnőttek tekintetében nem felel meg az Egyezmény 12. cikkének. *“Az „akarat és választások” paradigmának kell felváltania a „legfőbb érdek” paradigmát ahhoz, hogy a fogyatékossgal élő személyek másokkal egyenlő alapon élvezhessék a cselekvőképességhez való jogot.”*¹

5. A Határozat 12. pontja kötelezi Magyarországot az alábbi lépések megtételére:

a) **Panaszosra vonatkozó jóvátételi intézkedések:**

- i. Hatékony jogi támogatást nyújtása az életbiztosítás megszüntetéséhez;
- ii. Az elszenvedett károk megtérítése (beleértve a Bizottság előtti eljárással összefüggésben felmerült költségek megtérítését);
- iii. A Határozat nyilvános közzététele, biztosítva annak széles körű hozzáférhetőségét.

b) **Általános jellegű intézkedések:**

- i. Azonnali lépések megtétele a hasonló esetek megelőzése érdekében, hogy a gondnokság jogintézményét Magyarország úgy módosítsa (beleértve a Ptk. vonatkozó rendelkezéseinek hatályon kívül helyezését), hogy megvalósuljon a helyettes döntéshozataltól az egyén autonómiáját és akaratát tiszteletben tartó támogatott döntéshozatal jogintézmény alkalmazása felé történő elmozdulás;
- ii. Intézkedés annak érdekében, hogy a civil- és fogyatékosügyi szervezetek bevonásával a nemzeti, regionális és helyi szintű szereplők, ideértve a közigazgatási hatóságokat, bíróságokat és a szociális szakembereket, rendszeres

---

¹ A Bizottság 1. számú általános kommentárja az Egyezmény a törvény előtti egyenlőségről szóló 12. cikkéről.
A magyar fordítás elérhető:
https://emberijogok.kormany.hu/download/d/5f/02000/CRPD_1_szamu_altalanos_kommentar.pdf

képzést kapjanak a fogyatékossgal élő személyek jogairól és a támogatott döntéshozatalról.

6. A Határozat 13. pontja továbbá felhívja válaszadásra Magyarországot, miszerint 6 hónapon belül írásban tájékoztassa a Bizottságot a fent említett intézkedések végrehajtásáról az Egyezmény Fakultatív Jegyzőkönyvének 5. és a Bizottság eljárási szabályzatának 75. cikke értelmében.

II. A Fogyatékossgügyi Tárcaközi Bizottság hatásköre a Határozat végrehajtása tekintetében

7. Az Egyezmény 33. cikk 1. pontja szerint a részes államok, szervezeti felépítésüknek megfelelően, az Egyezmény végrehajtására vonatkozó ügyekre a kormányzaton belül kijelölnek egy vagy több koordinációs pontot, és mérlegelik egy kormányzati koordinációs mechanizmus létrehozását vagy kijelölését a különböző ágazatokban és szinteken történő kapcsolódó tevékenységek előmozdítására. A Fogyatékossgügyi Tárcaközi Bizottság hatásköre az alábbi jogszabályi rendelkezésekből következik. A Fogyatékossgügyi Tárcaközi Bizottság létrehozásáról szóló 1432/2015. (VI. 30.) Korm. határozat 2. pontja szerint a Bizottság a minisztériumok fogyatékos embereket érintő tevékenységének összehangolása érdekében koordinálja a minisztériumok fogyatékos embereket érintő tevékenységét; koordinálja a nemzetközi egyezményekből és az európai uniós tagállami működésből fakadó, a fogyatékossgügyi területet érintő feladatok végrehajtását. A Korm. határozat 3. pontja értelmében a Bizottság ellátja az Egyezmény 33. cikkében foglalt kormányzati koordinációs feladatokat.

III. A Határozat végrehajtása

8. Panaszos álláspontja szerint a Határozatban foglaltak teljesítéséhez az alábbi intézkedésekre van szükség:

a) Panaszosra vonatkozó jóvátételi intézkedések végrehajtása

- i. A biztosítási jogviszony megszüntetését Panaszos a jogi képviselője útján kezdeményezi.
- ii. A vagyoni kár megtérítése Panaszos álláspontja szerint a magyar állam kötelessége, mert az állam a nemzetközi jog kötelezettje, nem pedig a biztosító társaság. A vagyoni kárt a biztosítási összeg és a visszavásárlási érték különbözete, illetve a biztosítási össze (mint tőke) után 2012. március 13. napia után járó Ptk. szerinti törvényes kamat összege adja. A különbözet [REDACTED] míg a kamat [REDACTED], így a kár mértéke [REDACTED]. A jogi képviselő költségeit a 5. számú melléklet 3. oldala igazolja.
- iii. A Határozat nyilvános közzététele és széles körű hozzáférhetőségének biztosítása körében Panaszos álláspontja szerint a Határozat *magyar nyelvű fordítása* mellett annak *könnyen érthető változatának* elkészítése is Magyarország feladata. A Határozat széles körű hozzáférhetőségének biztosítása azt is jelenti, hogy az államnak kötelessége mind a magyar nyelvű

fordítást, mind annak könnyen érthető változatát proaktívan ismertetni a gyámhivatalokkal.

- iv. A Panaszos tájékoztatja a T. Bizottságot, hogy a Társaság a Szabadságjogokért Közhasznú Egyesület közérdekű adatigényléseinek köszönhetően ismert adat, hogy a Jász-Nagykun Szolnok megyei kormányhivatalon kívül más kormányhivataloknál is bevett gyakorlat a gondnokoltak temetési költségei fedezésére történő biztosítások megkötése. (Lásd 6. számú melléklet.) Erre tekintettel szükséges a gyámhivatalok felé, a Határozat magyar nyelvű fordításának és annak könnyen érthető változatának megküldése mellett arra vonatkozóan pontos *iránymutatást* küldeni, hogy milyen feltételek teljesülése esetén - feltételül szabva a gondnokság alatt álló személy akaratát és preferenciáját tartalmazó jognyilatkozat beszerzését - lehetséges az ilyen jellegű vagyoni intézkedés megtétele. Ezáltal megelőzhető, hogy a jövőben a gondnokok ne kössenek jogsértő módon életbiztosítást gondnokoltjaik számára.

b) Az általános jellegű intézkedések végrehajtása kapcsán Panaszos álláspontja szerinti szükségesség lépések a 10-26. pontokban kerültek részletezésre.

A. Panaszosra vonatkozó jóvátételi intézkedések végrehajtása

Az egyéni jogsérelem orvoslásának módja, a panaszos kárainak kompenzálása

9. A biztosítási jogviszony megszüntetését Panaszos a jogi képviselője útján kezdeményezte. A Panaszos 2022. január 27 napján a Signal Iduna Biztosító Zrt. által átvett nyilatkozatával egyoldalúan megszüntette a biztosítási jogviszonyt. (Erről lásd 7. mellékletet.) A biztosítás megkötése miatt Panaszos vagyoni kárt szenvedett el az alábbiak szerint:

- egyszeri biztosítási díj megfizetve 2012. március: [REDACTED]
- visszavásárlási érték 2022. évben: [REDACTED]
- különbözet: [REDACTED]
- a biztosítási díj után járó törvényes kamat [REDACTED] (2012. március 1. napjától számítva 2022. január 28. esedékességgel)
  - tartozás összesen: [REDACTED]

A Panaszos nem rendelkezik bankszámlával, a tartozást postai utalványozással kéri rendezni!

10. A Határozat kötelezi Magyarországot a Bizottság előtti eljárással összefüggésben felmerült költségek megtérítésére. A jogi képviseletet a Társaság a Szabadságjogokért egyesület látta el. Az eljáró jogi képviselő részére az iussuvel összefüggésben keletkezett költségeket a 8. számú melléklet igazolja. A felmerülő [REDACTED] költséget - amelyet a Panaszos teljes egészében felajánlott az egyesület számára - az alábbi számlaszámra kérjük utalni: CIB Bank; 1054 Budapest,

[REDACTED]

B. Általános jellegű intézkedések végrehajtása

Az ítélet végrehajtása a támogatott döntéshozatal jogintézmény alkalmazásának előmozdítása tekintetében

11. A Határozat szerint a hasonló jogsértések megelőzése érdekében a gondnoksági rendszertől való elmozdulásra van szükség, többek között a Ptk. vonatkozó rendelkezéseinek hatályon kívül helyezésével. Az alábbiakban Panaszos ezzel kapcsolatos megállapításait fogalmazza meg és tesz javaslatot a Határozatban foglalt általános jellegű javaslatok végrehajtása tekintetében. Jelen Határozat végrehajtása szempontjából kiemelendő a Bizottság *2012-ben az ország jelentéssel kapcsolatos záró észrevételeiben* tett, a gondnoksági rendszer működésére vonatkozó megállapítása,² valamint a *2020-ban Magyarország átfogó vizsgálati jelentésében* tett megállapításai,³ melyek szerint a cselekvőképességgel kapcsolatos hazai jogszabályok és jogalkalmazás nem felel meg az Egyezmény 12. cikkében foglalt kötelezettségekkel.

12. Panaszos felhívja a figyelmet arra, hogy a Egyezmény 12.cikk 2. bekezdése leszögezi, hogy a fogyatékossgal élő személyeket az élet minden területén másokkal azonos alapon megilleti a cselekvőképesség, a 12. cikk 3. bekezdése pedig az állam feladatává teszi a cselekvőképességének gyakorlásához esetlegesen szükséges támogatás hozzáférhetővé tételét. A cselekvőképesség gyakorlására vonatkozó intézkedések körében a támogatott döntéshozatal jogintézmény szabályait ki is alakította az új Ptk, alkalmazása azonban ma még nem terjedt el Magyarországon. A KSH adatai szerint 2019-ben 196-en részesültek támogatott döntéshozatalban, míg gondnokság alatt 58 153 személy állt. Az önálló döntéshozatalban támogatásra szoruló fogyatékos személyeket az uralkodó jogalkalmazói gyakorlat szerint -

---

² A Bizottság aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy az új Polgári Törvénykönyv kidolgozása lehetőséget hagy a helyettes döntéshozatal módosított rendszerének fennmaradására. A Bizottságot továbbá aggasztotta az is, hogy az új Polgári Törvénykönyv kodifikációját nem használják fel arra, hogy részletes és működőképes keretet biztosítsanak az Egyezmény 12. cikke szerinti cselekvőképesség gyakorlásához szükséges támogatott döntéshozatal keretrendszerének kidolgozására. Lásd: CRPD/C/HUN/CO/1. 25. bekezdés.

³ A Bizottság megállapította, hogy a hazai jogszabályok és a jogalkalmazás számos ponton sértik az Egyezmény 12. cikkét:

„(a) A Polgári törvénykönyv továbbra is lehetővé teszi a fogyatékossgal élő személyek cselekvőképességének a fogyatékossgal alapján történő teljes vagy részleges korlátozását;

(b) 2017-ben 55 056 fogyatékossgal élő személyt korlátoztak cselekvőképességükben, összesen 30 735 teljes mértékben és 24 212 részlegesen. Az utóbbiak közül 14 745 személy esetében a korlátozás az élet minden területére kiterjedt, annak ellenére, hogy a szabályozás szerint a részleges korlátozás csak az élet bizonyos területeit érintheti;

(c) A gondnokság alatt álló fogyatékossgal élők száma tovább emelkedik, 2008 óta, amikor a Részes Állam ratifikálta az Egyezményt, 14 százalékos növekedést mutat;

(d) Az Alaptörvény lehetővé teszi az értelmi vagy pszichoszociális fogyatékossgal élők jogfosztását; 2018 végéig 48 945 fogyatékossgal élő személy aktív választójogát vonták meg;

(e) A bírósági eljárások a fogyatékossgal élő személyek cselekvőképességtől való megfosztását eredményezik, és a gondnokság alá helyezés elsősorban az érintett személy orvosi felmérése alapján történik;

(f) A bírósági eljárások, ideértve a gondnokság kötelező felülvizsgálatát is, nagyon ritkán vezetnek a fogyatékossgal élő személyek cselekvőképességének visszaállításához;

(g) A 2013. évi CLV. Törvényben létrehozott „támogatott döntéshozatal” rendszere továbbra is csak a helyettesített döntéshozatalba beágyazódva van jelen, és nem segíti hozzá a fogyatékossgal élő személyeket cselekvőképességüknek az Egyezményben előírtak szerinti gyakorlásához;

(h) Az Alkotmánybíróság 2014-ben kimondta, hogy „a gondnokság az Egyezmény értelmében vett, „védelmi intézkedésnek” minősül”. A gondnoksági rendszer és annak hátrányos megkülönböztető hatásainak megszüntetésére nincs szándék.” Lásd: CRPD/C/HUN/IR/1. 99. bekezdés.

helyettes, illetve együttes döntéshozatalt megvalósító - gondnokság alá helyezik. A gondnokság alá helyezett személyek számához képest a támogatott döntéshozatalban részesülő személyek száma elenyésző. A nemzetközi összehasonlításban⁴ is kimagaslóan magas gondnokolti arány az elmúlt években érdemben nem csökkent, pedig a támogatott döntéshozatalról szóló 2013. évi CLV. törvény hatályba lépése óta (2014. január 1-e) már több mint 8 év eltelt. A gondnoksági rendszer mai napig fennálló dominanciájára számos friss kutatás is felhívta a figyelmet.⁵ Álláspontunk szerint a támogatott döntéshozatal alkalmazásának szabályozási és jogalkalmazói szintű akadályai két fő okra vezethetők vissza.

13. Az egyik fő ok maga a jogszabályi környezet, amely előtérbe helyezi a gondnokság alkalmazását. A jogi szabályozás több tényező miatt a helyettes döntéshozatal alkalmazása felé tolja az érintett személyeket, családjaikat, a hatóságokat és a bíróságokat. Az alábbiakban példálózó jelleggel felsoroljuk azokat a jogszabályi rendelkezéseket, amelyek módosításával a Határozatban foglaltaknak minimális szinten eleget tehetne Magyarország, azaz elősegíthetné a támogatott döntéshozatal előtérbe kerülését a helyettes döntéshozatallal szemben.

A gondnokság alá helyezések számosságát elősegíti az, hogy a gyámhivatalok kötelesek a gondnokság alá helyezési eljárást megindítani, ha a gondnokság alá helyezés szükségességéről tudomást szereznek [Ptk. 2:28.§ (2) bek]. Ezzel a jogi szabályozás érdekeltté teszi a gyámhivatalokat abban, hogy minél több gondnokság alá helyezési eljárást indítsanak. A hiánytalan hatósági feladatellátás érdekében akár szükségtelenül is megindulnak gondnokság alá helyezési eljárások, hiszen így kevésbé merülhet fel, hogy a gyámhivatalok nem tesznek eleget törvényi kötelezettségüknek. A gyámhivatalok az enyhébb fogyatékossgal élők esetén is gyakran gondnokság alá helyezési pert kezdeményeznek ahelyett, hogy a támogatott döntéshozatalba vonnák be őket. Ez a szabályozás nem a fogyatékossgal élő emberek jogainak védelmét helyezi előtérbe, hanem a hatósági feladatellátásra koncentrál. Gyakran előfordul továbbá, hogy a gyámhatóságok korlátozóbb gondnokságot kérnek a bíróságtól, mint ami indokolt lenne.

14. Javaslat: Az Egyezménynek jobban megfelelné egy olyan szabályozás, amely a gondnokság alá helyezés kezdeményezésére jogosultak tájékoztatását írná elő a gyámhatóságoknak a támogatott döntéshozatalról arra az esetre, ha a gondnokság alá helyezés szükségessége felmerül. Ha a gondnokság alá helyezést végül más nem kezdeményezi és az érintett személy jogainak védelme más módon nem biztosítható, akkor is szükséges lehet beépíteni egy korlátot

---

⁴ Összehasonlításként: a 10,4 milliós lakosú Csehországban 30 ezren, a 9,1 milliós lakosú Svédországban pedig csak 3500-an állnak gondnokság hatálya alatt, míg a 10 milliós Magyarországon közel 58 ezren. Lásd: Képzési tananyag Az új Polgári Törvénykönyv cselekvőképességi szabályainak alkalmazása - Képzési program hivatásos gondnokok hivatásos támogatóvá történő átképzéséhez c. 22 órás képzéshez. 1. o.

⁵ Fiala-Butora János, Gondnoksági reform a gyakorlatban – a 2013-ban elfogadott Polgári törvénykönyv hatása a gondnoksági rendszer működésére. *Fogyatékossg és Társadalom*, 2019/2. Elérhető: http://fogyatekossgatudomany.elte.hu/wp-content/uploads/2019/12/2019_2_NT_v-01.pdf

Perlusz Andrea, Cserti-Szauer Csilla és Sándor Anikó (szerk.) *Fogyatékos emberek a 21. századi magyar társadalomban*. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. Elérhető: https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/54881/Fogyat%C3%A9kos_szem%C3%A9lyek_a_21._sz%C3%A1zadi_magyar_t%C3%A1rsadalomban_A.pdf?sequence=1

a gyámhatóság eljárás indítására nézve. Például még ekkor is meghatározott személyi kör kérelme esetén járhatna csak el a gyámhatóság. Ez biztosítaná azt, hogy csak valóban indokolt esetben kezdeményezze bármely személy cselekvőképességének részleges korlátozását a gyámhatóság, és csak azokon a területeken kezdeményezzék a korlátozást, amelyeken erre föltétlenül szükség van (akiknek az élethelyzete más módon, támogatott döntéshozatallal nem rendezhető a jelenlegi jogszabályi környezetben). Ezen felül a fogyatékossgal élő emberek jogainak érvényesülését szolgálná, ha a gyámhivatal kötelezettsége lenne - a gondnokság alá helyezési eljárás megindítása helyett vagy mellett - a gondnokság megszüntetése, vagy módosítása iránti eljárás megindítása is, ha a tudomására jut, hogy lényeges változás következett be a gondnokság alá helyezésre okot adó körülményekben.

15. Az Egyezmény szerint a cselekvőképesség teljes korlátozása nem elfogadható, ezért Magyarországnak törekednie kell a helyettes döntéshozatal intézményét kivezetni a jogrendszerből. Ezzel összefüggésben kiemelendő, hogy a Bizottság által az Egyezmény 12. cikkéhez készített 1. számú általános kommentár 28. bekezdése megállapítja, hogy: *„a részes államok kötelesek a helyettes döntéshozatali rendszereket támogatott döntéshozatallal felcserélni, ami megköveteli mind a helyettes döntéshozatali rendszerek eltörlését, mind a támogatott döntéshozatali alternatívák kidolgozását. A támogatott döntéshozatali rendszerek fejlesztése a helyettes döntéshozatali rendszerek fenntartásával párhuzamosan nem elegendő az Egyezmény 12. cikkének való megfeleléshez.”*⁶

16. A helyettes döntéshozatal teljes megszüntetéséig azonban az is előrelépést jelentene, ha a Bizottság 2012-es ország jelentéssel kapcsolatos záró észrevételei 26. pontjában megfogalmazottakat alapul véve, az orvosi ellátás, a szavazás, a bírósághoz fordulás, a házasságkötés, a munka és a lakóhely megválasztása tekintetében a Ptk. úgy módosulna, hogy nem tenné automatikusan semmissé a cselekvőképtelen nagykorú jognyilatkozatait. A Ptk. 2:22. § (2) bekezdés bővítését szorgalmazta az alapvető jogok biztosa is, amikor a Ptk. 2:22. § alkotmányossági felülvizsgálatát kezdeményezte, mert azt többek között az Egyezménybe ütközőnek ítélte.⁷ Az alapvető jogok biztosa szerint az emberi méltósághoz való jogot és a magán- és családi élethez való jogot sérti, hogy a teljesen korlátozó gondnokság alatt álló személy a legszemélyesebb döntésekben - mint például a házasságkötés, az apaság elismerése ill. megállapítása - sem tehet önállóan érvényes jognyilatkozatot.

17. Javaslat: A helyettes döntéshozatal megszüntetéséig a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt álló személyek jogi helyzete közelebb kerülne az Egyezményben vállaltakhoz, ha jognyilatkozataik nem általában és automatikusan lennének érvénytelenek.

---

⁶ A Bizottság 1. számú általános kommentárja az Egyezmény a törvény előtti egyenlőségről szóló 12. cikkéről. A magyar fordítás elérhető:

https://emberijogok.kormany.hu/download/d/5f/02000/CRPD_1_szamu_altalanos_kommentar.pdf

⁷ Az alapvető jogok biztosa indítványa az Alkotmánybírósághoz a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:22. § (1) és (2) bekezdései alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapításáról. 2013. július 12. Elérhető:

[http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/b7b0f70421206f8bc1257bbf001badc2/\\$FILE/II_1096_0_2013_inditva_ny.pdf](http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/b7b0f70421206f8bc1257bbf001badc2/$FILE/II_1096_0_2013_inditva_ny.pdf)

Egyrészt megfontolandó a jelenleg nagyon szűk körű érvényes jognyilatkozattételi kör kibővítése a legbensőbb privát szférát érintő területekre. Másrészt az általános semmisség helyett megtámadhatósággal is biztosítható a fogyatékosokkal élők és velük szerződők jogainak védelme.

18. A helyettes döntéshozatal megszüntetéséig a teljesen korlátozó gondnokság alatt álló személyek helyzetét javítaná az is, ha a kötelező felülvizsgálat ideje legalább a régi Ptk. (1959. évi IV. törvény) szabályai szerinti 5 év lenne újra. A Polgári Törvénykönyvről szóló Nagykomentár szerint az gondnokság alatt állók kímélete indokolta azt a módosítást, hogy az új Ptk.-ba ennél jóval hosszabb, 10 éves kötelező felülvizsgálati idő került [Ptk. 2:29.§ (1) bek. b) pont]. A rendkívül hosszú felülvizsgálati időt továbbá azzal magyarázza a Kommentár, hogy a "cselekvőképesség teljes korlátozásának oka általában tartósabb és általában állandó jellegű betegség."⁸ A cselekvőképesség részleges korlátozása esetére megtartott 5 éves határidő is túlságosan hosszú, azonban ennek a teljes korlátozó gondnokság esetén való kétszeresére emelése számos fogyatékos ember számára a tartós jogfosztottságot és döntéshozatali képességük leépülését vonja maga után.⁹

19. Javaslat: A gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálatára előírt határidőt a részleges és a teljes korlátozás esetén is csökkenteni szükséges. A túl hosszú felülvizsgálati határidőkkel összefüggésben megfontolandó, hogy a gyámhatóságoknak legyen kötelező a gondnokság alá helyezés megszüntetése, illetve módosítása iránti pert már akkor megindítani, ha tudomást szereznek a gondnokolt személy körülményeiben történt jelentős változásról, akár a felülvizsgálati határidőt jóval megelőzően (lásd 14. pont alatti javaslatot). Így valamelyest kiegyensúlyozható lenne az esetlegesen túl hosszú hivatalból történő felülvizsgálati idő.

20. A Határozat külön nevesíti a gondnokság alatt állók pénzügyekkel kapcsolatos jogait biztosító lépések megtételének szükségességét. A Ptk. 2:35. § (1) bekezdése ugyan előírja, hogy a gondnok vagyonkezelésének a gondnokolt érdekeit kell szolgálnia, és a 2:23. § (1) bekezdés a gyámhatóság jóváhagyásához köti a legfontosabb vagyonnal kapcsolatos rendelkezést, de a gondnokoltak valódi bevonására nincsenek garanciális szabályok. Még a gyámhatóság jóváhagyásához kötött legfontosabb pénzügyi döntések esetén sincs előírás arra vonatkozóan, hogy a cselekvőképtelen gondnokolt véleményét a gondnoknak figyelembe *kell* vennie. A Ptk. 2:22. § (3) bekezdése mindössze annyit mond ki, hogy a gondnoknak a véleménynyilvánításra képes cselekvőképtelen nagykorú kívánságát az őt érintő jognyilatkozata megtétele előtt meg kell hallgatnia és *lehetőség szerint* figyelembe kell vennie. Szintén nehézséget okoz a gondnokoltaknak saját pénzügyeit követni. Bár hiába köteles a gondnok legalább éves elszámolásra, az gyakorlatilag csak a gyámhatóságok felé történő elszámolásnak tekinthető. A gondnok még arra sem köteles a jogszabályok szerint, hogy az éves beszámolóját a gondnokoltaknak odaadja.

---

⁸ Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez. (szerk: Vékási, Gárdos), 214.o.

⁹ TASZ, Joghalál a törvényben: A fogyatékos személyek bármikor megfoszthatók önrendelkezési joguktól. 11 o. Elérhető: https://tasz.hu/files/tasz/imce/joghalal_a_torvenyben_tasz.pdf

21. Javaslat: A pénzügyekbe való bevonás és rendelkezési jog gyakorlását elősegítendő megfontolandó, hogy legalább a Ptk. 2:23. § (1) bekezdés körébe tartozó kérdések esetén a gondnok eljárásához a gyámhatóság jóváhagyásán túl a cselekvőképtelen gondnokolt tájékoztatása mellett *véleményének írásba foglalt kikérése* is szükséges legyen. Szintén megfontolandó a jogszabályok olyan módosítása, hogy az éves beszámolókat és a nagyobb horderejű vagyonomozgásokról szóló dokumentációt a gondnokoltaknak is kötelező legyen átadni és elmagyarázni az abban foglaltakat.

22. Panaszos álláspontja szerint a támogatott döntéshozatal alkalmazását akadályozó másik fő ok a támogatott döntéshozatal szemléletmódját alkalmazó, megfelelően képzett támogatók csekély száma. A gondnoksági rendszertől a támogatott döntéshozatal felé az elmozdulást a képzések módosításán keresztül hatékonyan lehetne ösztönözni. A hivatásos támogatói kapacitásbővítést akadályozza, hogy a képzésükre vonatkozó jogi szabályozás még nem született meg.¹⁰ A hivatásos támogatók képzésére vonatkozó szabályok megalkotásán túl Panaszos álláspontja szerint a hivatásos gondnokok képzését vissza kell szorítani és a kapacitásbővítést a hivatásos támogatók képzésébe szükséges fektetni – ezáltal is tehermentesítve a jelenleg túlterhelt hivatásos gondnoki rendszert. Ha lennének megfelelően képzett és megfelelő számban rendelkezésre álló támogatók, a jelenleginél sokkal több (nemzetközi statisztikai összehasonlításban több ezer) fogyatékos ember őrizhetné meg cselekvőképességét és önrendelkezését, és élhetné életét jogainak korlátozása nélkül.

23. Javaslat: A gondnoksági rendszer leépítésében és a támogatott döntéshozatal alkalmazásának előmozdításában a hivatásos támogatók képzésével kapcsolatos jogszabályok és hatályos módszertanok megalkotása elengedhetetlen. Szükséges a hivatásos gondnoki feladatot ellátó személyek képesítési előírásairól szóló 25/2003. (V. 13.) számú ESzCsM rendelet (továbbiakban: ESzCsM rendelet) hatályon kívül helyezése és az Egyezménynek megfelelő hivatásos támogatók képzésére vonatkozó jogszabályok és képzési módszertanok megalkotása. Panaszos felhívja a figyelmet a Bizottság azon ajánlására, miszerint a támogatott döntéshozatal jelenlegi rendszerének módosítása szükséges akképpen, hogy a gyámhivatalok szerepe megszűnjön a támogatók kinevezésében, ellenőrzésében és képzésében,¹¹ valamint a Határozat 12. (b) (ii) pontjára, mely szerint a fogyatékos emberek és a civil- és fogyatékosügyi szervezetek érdemi bevonása szükséges a támogatók képzésére vonatkozó jogszabályok és képzési módszertanok kidolgozásába, valamint a nemzeti, regionális és helyi szintű támogatott döntéshozatalról szóló képzések megtartásába.

---

¹⁰ A támogatott döntéshozatal gyámhivatali eljárásrendjéhez készített útmutató is kilátásba helyezte a hivatásos gondnoki képzésről szóló rendelet hatályon kívül helyezését és a jogszabály-módosítást: "A hivatásos támogatókat fel kell készíteni a paradigmaváltást jelentő ismeretek elsajátítására. A hivatásos támogatók képzésére és továbbképzésére még nem született meg a jogi szabályozás. Előreláthatólag a hivatásos gondnokok képzésével, továbbképzésével együtt egy új miniszteri rendeletben kerül majd ez a tárgykör szabályozásra a hivatásos gondnoki feladatot ellátó személyek képesítési előírásairól szóló 25/2003. (V. 13.) ESZCSM rendelet hatályon kívül helyezése mellett." Lásd: *Útmutató a támogatott döntéshozatal gyámhivatali eljárásrendjéhez, összefoglalt eljárásrend a gyámhivatalok számára,* 38. o. Elérhető: http://www.macsgvoe.hu/downloads/szakmai_anyagok/tdejarasrend.pdf

¹¹ Lásd: CRPD/C/HUN/IR/1. 110 c) ii) pont.

24. Panaszos továbbá felhívja a figyelmet arra is, hogy a hivatásos gondnokok és támogatók központi képzési tananyagai nem elérhetők nyilvánosan. Az ESzCsM rendelet 2. § (3) bekezdése alapján a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (továbbiakban: Főigazgatóság) a megyei gyámhivatal részére - annak kérelmére - a kérelem kézhezvételét követő 30 napon belül eljuttatja a képzés általa kidolgozott tananyagát. A Társaság a Szabadságjogokért Közhasznú Egyesület közérdekű adatigénylést nyújtott be a Főigazgatóságnak a megyei gyámhivatalok által szervezett hivatásos gondnoki képzésekhez felhasználandó Főigazgatóság által készített tananyag vonatkozásában. A Főigazgatóság a saját maga által készített tananyag kapcsán az SZGYF-IKT-10991-6/2021 iktatószámú levelében azt válaszolta, hogy a kért adatot nem kezeli (lásd 9. számú melléklet).

26. Javaslat: Az átláthatóság érdekében szükséges az illetékes szervek kötelezése a központi tananyagok nyilvános közzétételére mind a hivatásos gondnokok, mind a hivatásos támogatók képzése tekintetében.

Kérem a T. Fogytékosságügyi Tárcaközi Bizottságot, hogy a gyámhivatalok számára megküldendő iránymutatást (lásd: 8. a) iii) pont) számomra is megküldeni szíveskedjen, és a támogatott döntéshozatal alkalmazását előmozdító intézkedésekkel kapcsolatos terveiről - mind a jogszabály-módosítási javaslatok, mind a hivatásos támogatói képzési módszertanok vonatkozásában - tájékoztatni szíveskedjen!

Budapest, 2022. január 31.

Tisztelettel,

Képv.:

dr. Hüttl Tivadar ügyvéd
1136 Budapest, Tátra u. 15/b I/1
Tel.: 06-30-341-6927
Fax: (061) 279 0755
e-mail: huttl@tasz.hu
50241587 # cégkapu
KASZ.: 36061929